

REGIONALNI CENTAR ZA TALENTE VRANJE

**UTICAJ AFEKTIVNE VEZANOSTI NA USPEH U ŠKOLI
THE INFLUENCE OF THE AFFECTIONATE RELATIONSHIP ON
CHILDREN'S PERFORMANCE AT SCHOOL**

Autor:

ALEKSANDRA MILADINOVIĆ, učenica II razreda Gimnazije „Stevan Jakovljević“

Vlasotince

Regionalni centar za talente Vranje

Mentor: **DRAGANA STANKOVIĆ**, diplomirani psiholog

Vlasotince, 2014.

UTICAJ AFEKTIVNE VEZE NA USPEH U ŠKOLI

THE INFLUENCE OF THE AFFECTIONATE RELATIONSHIP ON CHILDREN'S PERFORMANCE AT SCHOOL

Autor:

ALEKSANDRA MILADINOVIĆ, učenica II r. Gimnazije „Stevan Jakovljević“

Regionalni centar za talente Vranje

Mentor: **DRAGANA STANKOVIĆ**, diplomirani psiholog

REZIME

Predstavljeno istraživanje ima za cilj da pokaže kako afektivna vezanost između deteta i roditelja utiče na uspeh u školi. Na osnovu Bolbijeve teorije o afektivnoj vezanosti zna se da ona utiče na emocionalni, socijalni, ali i kognitivni razvoj deteta. Zbog toga se pretpostavlja da je povezana i sa uspehom u školi. Takođe se pretpostavlja da postoji razlika između uspeha dece koja su ostvarila sigurni obrazac i one sa nesigurnim obrascem između majke/oca i deteta. Uzorak je činilo 40 ispitanika, dva odeljenja II razreda Gimnazije "Stevan Jakovljević". Ispitanici su bili istog uzrasta i podjednkih polova. Za potrebe ovog istraživanja konstruisani su upitnici na koje su ispitanici odgovorili da bi postavljene hipoteze o afektivnoj vezanosti i njenog uticaja na uspeh u školi bile testirane i shodno dobijenim rezultatima, potvrđene ili odbačene. Sve hipoteze su se pokazale kao netačne, osim hipoteze o uticaju obrazovanja roditelja na afektivnu vezanost.

Ključne reči: korelacija, uspeh u školi, afektivna veza, ispitanici, upitnik

SUMMARY

The aim of this research is to show how the affectionate relationship between a child and parents can influence the child's performance at school. Bowlby's Theory of Attachment has shown that this relationship does have impact on emotional, social, and cognitive development of a child. On that ground, not only can it be assumed that such a relationship has influence on child's achievements, but also that there is a significant difference between the children who managed to establish a safe relationship with their parents and those who did not. The sample for the research comprised of 40 examinees, second year students at Grammar school "Stevan Jakovljevic". The examinees are of the same age, and include both male and female. For the purpose of conducting this research, the examinees had to answer a previously made questionnaire, so that what has already been hypothesized on the affectionate relationship and its influence on school achievements of a child can now be tested, and consequently, confirmed or dismissed. All hypotheses were proved to be false, unless hypothesise about the impact of parental education on the attachment.

Key words: the correlation, the school success, attachment, the subjects, the questionnaire

TEORIJSKI OKVIR

Afektivna vezanost je urođeni oblik rane emotivne veze odojčeta sa odraslom osobom koja pruža sigurnost i sa kojom ono nastoji da održi blizak i trajan odnos. Za emocionalni razvoj je posebno važan razvoj afektivne privrženosti u ranom detinjstvu. To je sistem ponašanja kojeg karakteriše traženje i održavanje blizine sa drugom osobom, pritom su uključena jaka međusobna osećanja. Odrasla osoba za koju se dete čvrsto emotivno vezuje jeste ona koja pruža sigurnost i utehu (obično majka). Afektivna vezanost se rano ispoljava u karakterističnim obrascima ponašanja odojčeta kao što su: osmeh, sisanje, hvatanje, praćenje majke pogledom, gukanje, plakanje. Zahvaljujući toj čvrstoj vezi sa izvorom sigurnosti dete može da se upušta u istraživanje okoline i da se brzo vrati (na primer majci) ako ga nešto uznemiri ili uplaši. Iz ove veze razvijaju se kod deteta razna osećanja koja mogu biti pozitivna i negativna. Na primer negativna osećanja se javljaju kada se dete odvoji od majke. Razvija se strah, osećanje tuge, depresije. Ali iz te veze razvijaju se i pozitivna osećanja radosti, ljubavi, nežnosti, koje nastaju kad se majka vrati. Vrlo je bitno da se između majke i deteta ostvari kvalitetna i sigurna afektivna vezanost koja omogućava detetu upoznavanje svoje okoline i novih stvari, razvijanje deteta kao i njegove kognitivne, govorne, motorne i druge sposobnosti.

Teorija afektivne vezanosti nastala je nakon dugogodišnjih istraživanja. To je teorija o poreklu i prirodi čovekove osećajnosti. Posebno se za doprinos ovoj temi zalagao Džon Bolbi, engleski psihoanalitičar, njen osnivač u saradnji sa Meri Ejnsvot, američkim psihologom. Bolbi je bio jedan od prvih koji je precizno definisao i opisao vezanost, ali su se ovim problemom pre njega bavile teorija o instiktivnom ponašanju, etolozi, psihoanaliza i teorija socijalnog učenja. Kao i Frojd koji je smatrao da je blizak odnos sa majkom preduslov normalnog razvoja deteta, ali da se on razvija kroz situaciju dojenja kojom se zadovoljava nagon i postiže rasterećenje. U ranom detinjstvu formira se između deteta i staratelja i održava se kao trajna psihološka veza. Afektivna povezanost je urođeni, ali i nasledni proces. Smatra se da roditelji koji su imali sigurnu afektivnu vezanost i sigurni obrazac, imaju sigurnu decu, roditelji odbacujućeg obrasca izbegavajuću decu, a preokupirani roditelji decu ambivalentnog obrasca. Dakle, afektivne vezanosti između roditelja i dece su povezane. Takođe, postoji i značajna poveznost između vaspitnog stila staratelja koji se osećao prihvaćeno od strane svojih roditelja i koji je ostvario kvalitetnu afektivnu vezanost sa svojim starateljem pa će staratelj na sličan način odgajati i svoju decu, stvarajući kod njih osećaj sigurnosti i tako će se ti obrasci ponašanja prenositi sa generacije na generaciju. Na osnovu proučavanja životinja i plemenskih zajednica, zaključuje se da je biološka funkcija afektivnog vezivanja i zaštita od

opasnosti. Strahovi od mraka, životinja, nepoznatih osoba i mesta i drugi strahovi koji se javljaju tokom detinjstva se vrlo brzo se prevazilaze uz kvalitetnu afektivnu povezanost sa strarateljem koja pruža utočište i bazu sigurnosti razvoja deteta.

METODOLOŠKI PRISTUP PROBLEMU

Problem istraživanja

Osnovni problem ovog istraživanja je utvrđivanje postojanja povezanosti afektivne vezanosti i školskog uspeha, a na osnovu samoprocene učenika o svom odnosu prema roditeljima.

Cilj istraživanja

Osnovni cilj ovog rada je da se pokaže uticaj vrste afektivne vezanosti na uspeh u školi, ali isto tako da se ispita i kako obrazovanje roditelja, broj braće i sestara u porodici utiču na povezanost dece i roditelja i da li smetnje u govoru, čitanju i pisanju mogu nastati zbog nesigurnih oblika afektivne vezanosti.

Varijable

- uspeh u školi (na kraju 1. godine Gimnazije)
- broj braće i sestara (jedan, dva, bez braće i sestara)
- smetnje u govoru, čitanju, pisanju (postoje ili ne)
- obrazovanje roditelja (osnovno, srednje, visoko)
- odnos sa roditeljem (odličan, dobar, loš)

Postupak i instrumenti

Istraživanje je sprovedeno marta, 2014 godine. Za potrebe ovog istraživanja konstruisani su opšti upitnik i upitnik o afektivnoj vezanosti. Opšti upitnik sadržao je opšta pitanja o uspehu u školi, obrazovanju roditelja, smetnjama u govoru, čitanju i pisanju, broj braće i sestara. Drugi upitnik sastoji se iz pitanja o ostvarenoj afektivnoj vezanosti sa roditeljima i njenom definisanju, o zalaganju u školi, samostalnom radu ili radu koji uključuje pomoć roditelja kako bi se potvrdile ili opovrgle postavljene hipoteze. Na osnovu pitanja utvrđeno je da li je vezanost sigurna ili nesigurna, a učenicima je dato da sami procene

pomoću 1. pitanja iz upitnika da li je njihov odnos sa roditeljima odličan, dobar ili loš. Ispitanici su imali neograničeno vreme da popune upitnike. Takođe su zamoljeni da budu iskreni i da podaci neće biti zloupotrebljeni već su isključivo za potrebe istraživanja. Upitnici su anonimnog karaktera.

Hipoteze

Opšta hipoteza:

- Očekuje se da postoji statistički značajna povezanost tipova afektivne vezanosti i uspeha u školi, a na osnovu samoprocene učenika o svom odnosu prema roditeljima.

Specifične hipoteze:

- Očekuje se da postoji statistički značajna distribucija određenih tipova afektivne vezanosti s obzirom na broj braće i sestara
- Očekuje se da postoji statistički značajna povezanost obrazovanja roditelja u odnosu na afektivnu vezanost
- Očekuje se da postoje smetnje u govoru, čitanju i pisanju prouzrokovane lošom afektivnom vezanošću

Uzorak

Ispitanici su bili učenici dva odeljenja Gimnazije "Stevan Jakovljević" Vlasotince. Uzorak je činilo četrdeset ispitanika oba pola. Razlog zbog kog su su izabrani ispitanici bio je da se potvrde ili opovrgnu hipoteze o razlikama u uspehu između učenika kod kojih je ostvarena sigurna afektivna vezanost i onih kod kojih nije.

REZULTATI I DISKUSIJA

Što se uspeha u školi tiče, učenici su na kraju 1. godine postigli sledeći uspeh: 27 učenika je odlično, 10 učenika je sa vrlo dobrim uspehom i 3 učenika imaju dobar uspeh. 29 učenika imaju jednog brata/sestru, 7 učenika dva brata/sestru i 4 učenika nemaju braću/sestre. 4 učenika imaju smetnje u govoru, čitanju i pisanju, ostalih 36 učenika nemaju nikakvih smetnji. Što se obrazovanja roditelja tiče, roditelji 4 učenika imaju osnovno obrazovanje, roditelji 25 učenika imaju srednje obrazovanje, a roditelji 11 učenika imaju visoko obrazovanje.

Što se samoprocene učenika tiče o njihovoj afektivnoj vezanosti (odličan, dobar loš odnos) sa roditeljima, rezultati su: 27 učenika ima odličan odnos sa roditeljima, dok 13 učenika imaju dobar odnos sa roditeljima, nemamo učenika sa lošim odnosom sa roditeljima. Što se povezanosti uspeha u školi i afektivne vezanosti (sigurna i nesigurna) sa roditeljima tiče, rezultati su: 15 odličnih učenika, 7 vrlo dobrih i 3 dobra učenika imaju sigurnu afektivnu vezanost sa roditeljima, dok 11 odličnih učenika, 3 vrlo dobra i 1 dobar učenik imaju nesigurnu vezanost sa roditeljima.

Što se tiče zastupljenosti obrazaca afektivne vezanosti u zavisnosti od broja braće i sestara kod učenika i njihove afektivne vezanosti sa roditeljima, rezultati su: od 29 učenika koji imaju jednog brata/sestru, 24 učenika imaju siguran odnos, a 5 učenika nesiguran odnos; od 7 učenika koji imaju dva brata/sestru, 4 učenika imaju siguran odnos, a 3 nesiguran odnos; od 4 učenika koji nemaju braću/sestre, 3 imaju siguran odnos, a 1 učenik ima nesiguran odnos.

Što se tiče povezanosti učenika sa smetnjama u govoru, čitanju i pisanju i njihove afektivne vezanosti rezultati su: 4 učenika su koji imaju smetnje u govoru, čitanju i pisanju, od njih 3 učenika imaju sigurnu odnos sa roditeljima, a 1 učenik nesiguran odnos. Od ostalih 36 učenika bez ovih smetnji, 20 učenika ima siguran odnos sa roditeljima, a 16 nesiguran odnos.

Što se tiče povezanosti obrazovanja roditelja sa afektivnom vezom, 4 učenika čiji roditelji imaju osnovno obrazovanje, 3 učenika ima siguran odnos, a 1 nesiguran odnos; od 25 učenika čiji roditelji imaju srednje obrazovanje, 12 učenika imaju siguran odnos, a 13 učenika nesiguran odnos; od 11 učenika čiji roditelji imaju visoko obrazovanje, 9 učenika imaju siguran odnos, a 2 učenika nesiguran odnos.

Izraženo u procentima, što se tiče samoprocene učenika o njihovom odnosu sa roditeljima 67,5% učenika ostvarilo je odličan odnos sa roditeljima u detinjstvu, 32,5% učenika ostvarilo je dobru vezu sa roditeljima u detinjstvu.

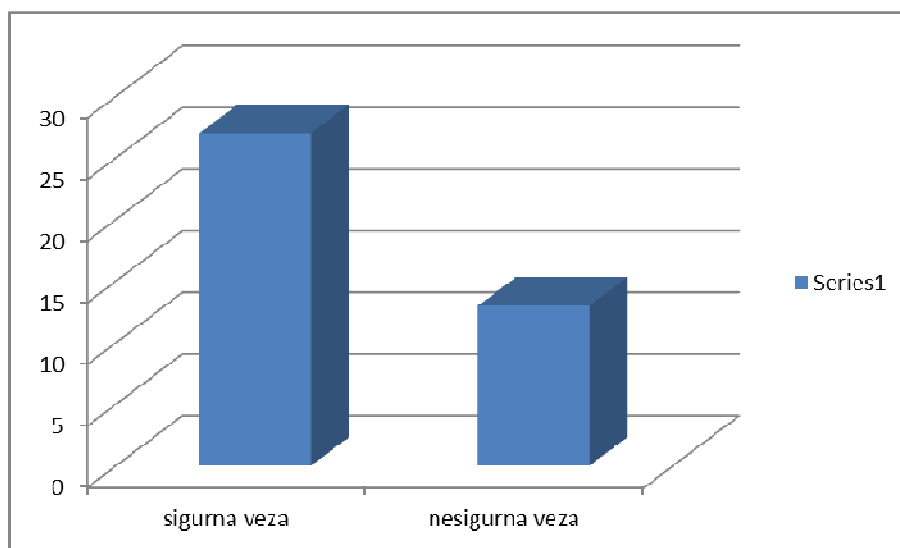
37,5% odličnih, 11,5% v lo dobrih i 7,5% dobrih učenika je ostvarilo siguran odnos sa roditeljima u detinjstvu, dok je nesiguran odnos ostvarilo 27,5% odličnih, 7,5% vrlo dobrih i 2,5% dobrih učenika što pokazuje da siguran odnos i te kako utiče na odličan uspeh u školi.

Što se tiče uticaja broja braće/sestre na afektivnu vezu istraživanje je pokazalo da od 72,5% učenika sa 1 bratom/sestrom, 60% imaju sigurnu afektivnu vezu, a 12,5% učenika nesigurnu vezu; od 17,5% učenika sa 2 brata/sestre, 10% učenika ima sigurnu afektivnu vezu, a 7,5% nesigurnu; i od 10% učenika koji nemaju ni braće ni sestre, 7,5 učenika imaju sigurnu vezu, a 2,5% učenika nesigurnu vezu.

Što se tiče uticaja afektivne veze na smetnje u čitanju, govoru i pisanju, 10% ispitanih učenika imaju smetnje, ali 7,5% imaju sigurnu vezu sa roditeljima, a 2,5% učenika nesigurnu vezu što pokazuje da loša afektivna vezanost ne utiče na stvaranje smetnji kod učenika. 50% učenika bez ovih smetnji ostvarili su sigurnu vezu, dok 25% učenika bez smetnji su ostvarili nesigurnu vezu.

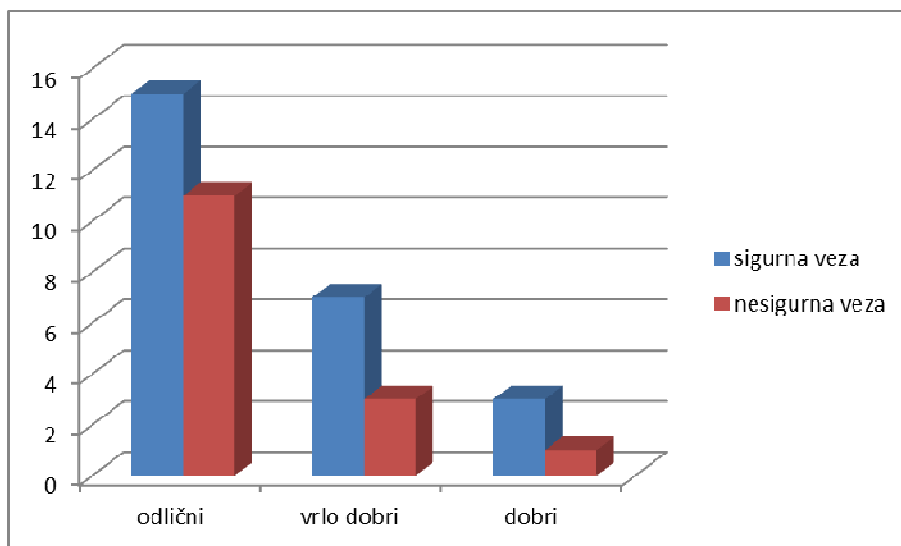
Što se tiče obrazovanja roditelja i uticaja na afektivnu vezu, od 10% učenika čiji roditelji imaju osnovno obrazovanje, 7,5% učenika ima sigurnu, a 2,5% nesigurnu vezu; od 62,5% učenika čiji roditelji imaju srednje obrazovanje, 30% učenika imaju sigurnu dok 32,5% učenika ima nesigurnu vezu; i od 27,5% učenika čiji roditelji imaju visoko obrazovanje, 22,5% učenika ima sigurnu, a 5% učenika ima nesigurnu vezu što nam pokazuje da osim učenika čiji roditelji imaju srednje obrazovanje i nesigurnu vezu, svi ostali učenici imaju sigurnu vezu sa roditeljima u detinjstvu.

Grafikoni

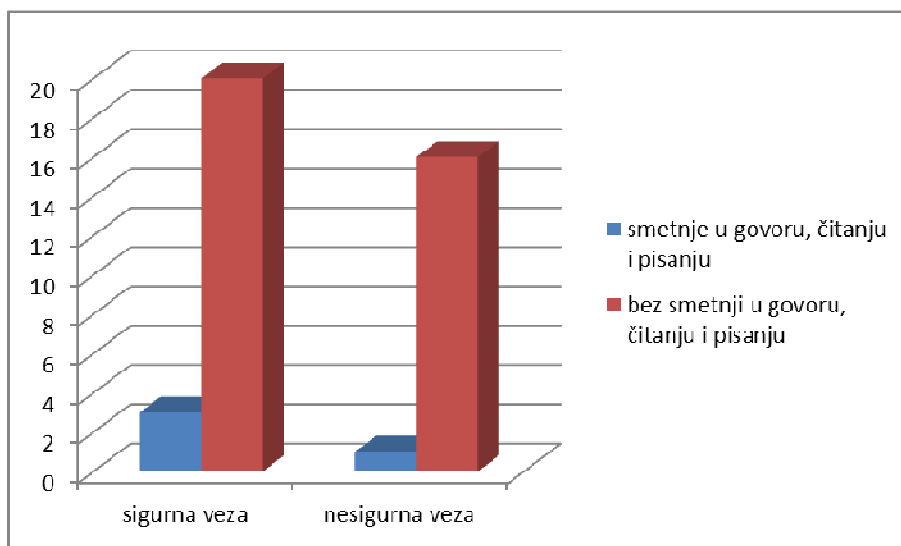

Grafikon 1: Samoprocena učenika o njihovom odnosu sa roditeljima

Graph 1. Student's self-evaluation regarding the relationship with their parents

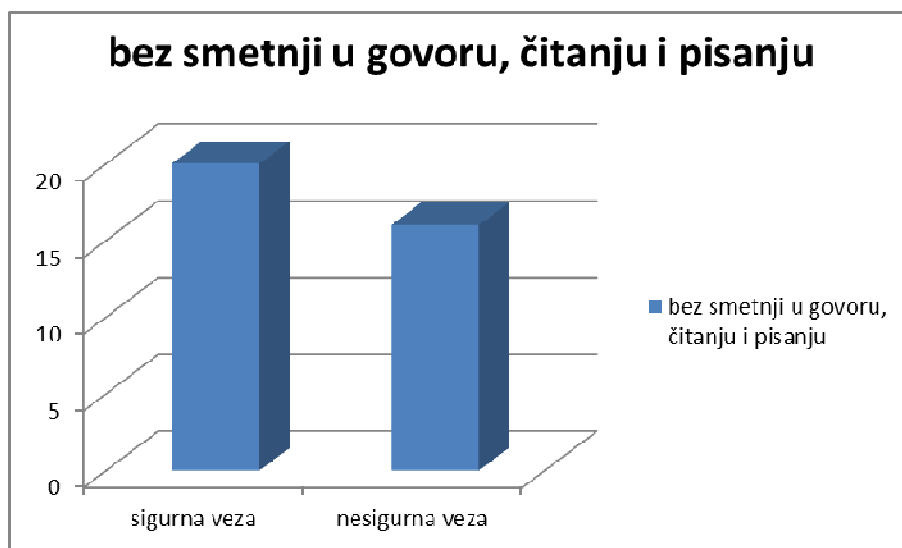
Grafikon 2: Uspeh u školi i afektivna veza
Graph 2. Performance at school and affectionate relationship

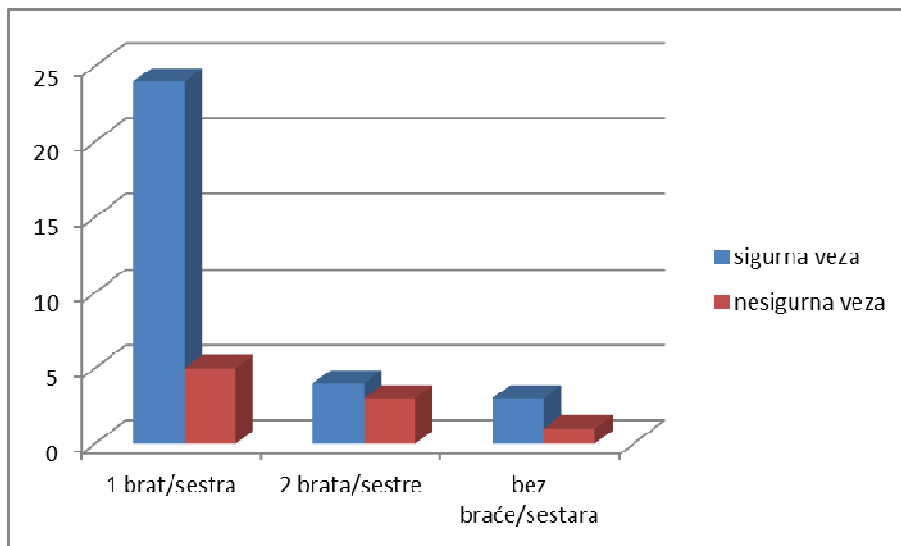
Grafikon 3: Afektivna veza i njen uticaj na pojavu smetnji u govoru, čitanju i pisanju
Graph 3. Affectionate relationship and its influence on the occurrence of speech, reading, and writing impairments

Grafikon 4: Afektivna vezanost i smetnje u govoru, čitanju i pisanju
Graph 4. Affectionate bond and impairments in speech, reading, and writing

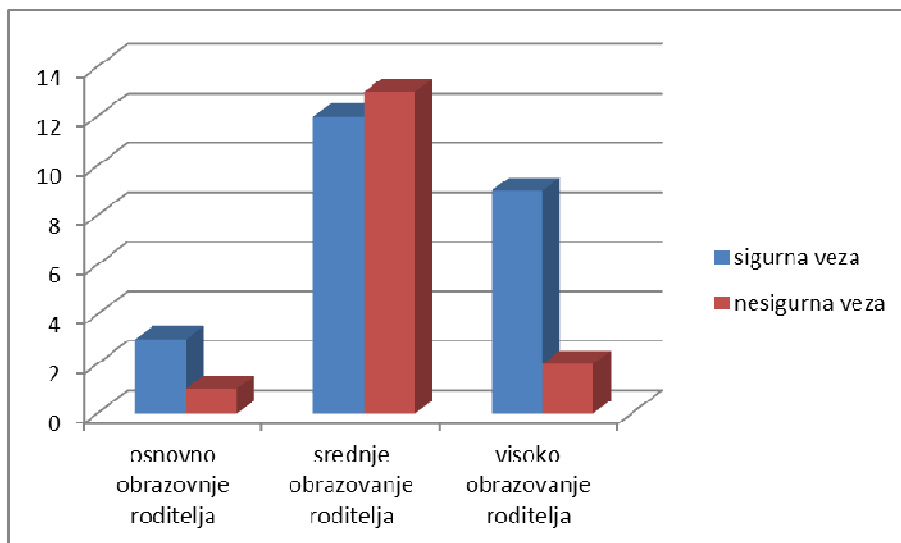

Grafikon 5: Afektivna vezanost i nepostojanje smetnji u govoru, čitanju i pisanju
Graph 5. Affectionate bond and the absence of impairments in speech, reading, and writing

Grafikon 6: Uticaj broja braće i sestara na afektivnu vezu

Graph 6. The influence of the number of children in the family on the affectionate relationship

Grafikon 7: Uticaj obrazovanja roditelja na afektivnu vezu

Graph 7. The influence of parents' education on the affectionate relationship

ZAKLJUČAK

Ovo istraživanje bavilo se ispitivanjem uticaja afektivne vezanosti na uspeh u školi, ali i uticaja ostalih pomenutih varijabli (broj braće i sestara, obrazovanje roditelja i smetnje u govoru, čitanju i pisanju).

Ovo istraživanje je potvrdilo opštu hipotezu da postoji povezanost afektivna vezanosti i uspeha u školi, ali ne i sve specifične hipoteze, a to je da smetnje u govoru, čitanju i pisanju nisu prouzrokovane lošom afektivnom vezanošću. Broj braće i sestara takođe utiče na afektivnu vezanost i najsigurniju imaju oni učenici koji imaju 2 brata/sestre, a što se obrazovanja roditelja tiče ono takođe utiče na afektivnu vezanost i to tako što učenici čiji roditelji imaju osnovno i visoko obrazovanje imaju siguran odnos, dok učenici čiji roditelji imaju srednje obrazovanje imaju nesiguran odnos sa roditeljima.

Zahvaljujemo se svima koji su nam svojom podrškom ili na bilo koji drugi način olakšali pisanje ovog rada.

Prilozi

Upitnik o afektivnoj vezanosti

1. Kako biste definisali Vaš odnos sa roditeljem/starateljem? (Zaokruži odgovor)

- Dobar - Loš - Odličan

2. U koju od ovih grupa biste klasifikovali svoju majku/oca? (Zaokruži odgovor)

- normalne - anksiozne

- zahtevne - nezainteresovane

3. U kojoj su meri Vaši roditelji uključeni u Vaše školske aktivnosti? (Da li Vam pomažu prilikom rešavanja zadataka)

4. Koliko Vam odnos sa roditeljem omogućava istraživanje novih stvari i sticanje novih iskustava?

Omogućava mi dosta / Ne omogućava mi, sputava me

5. Da li na Vaš uspeh u školi utiču isčekivanja roditelja?

- Da - Ne

6. Da li se bojite reakcije svojih roditelja na lošu ocenu i neuspeh u školi?

- Da - Ne

7. Da li Vas roditelji nagrađuju ili na neki drugi način stimulišu zbog uspeha u školi?

8. Smatrate li da su Vaši roditelji nezainteresovani i da ne cene Vaša zalaganja i postignut uspeh u školi?

Da, nezainteresovani su / Ne, nisu nezainteresovani

9. Da li ste u ranom detinjstvu bili duže razdvajani od majke/oca?

10. Da li ste tokom školovanja imali problema zbog delikventnog ponašanja?

- Da - Ne

11. Kakav je odnos Vaših roditelja sa njihovim roditeljima? (baka, deka)

12. Da li su Vaša majka/otac pretrpeli neku trauma tokom života?

- Da - Ne

13. Nije mi problem da se razdvajam od roditelja i upoznajem nove stvari.

- Da - Ne

14. Definišite Vaše roditelje. (Zaokruži odgovor)

- Osetljivi, ne daju instrukcije bez mog zahteva, sigurni

- Ne reaguju na vreme, neistrajni, nesigurni, zbunjeni

- Nisu dovoljno topli, ne podržavaju me, ne stimulišu

15. U porodici vlada toplina i međusobno podržavanje (Zaokruži odgovor)

- Da - Ne uvek - Ne

Opšti upitnik

1. Škola

2. Godina rođenja

3. Uspeh (1.godina)

4. Obrazovanje roditelja (majke/oca)

5. Imam smetnje u govoru/čitanju/pisanju

6. Broj braće/sestara

LITERATURA

Trebješanin, Ž. (2011) *Psihologija za drugi razred gimnazije*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd

Mirić, J. i Dimitrijević, A. (2006). *Afektivno vezivanje*, Psihološki udžbenici

www.wikipedia.en/psychology